

Luonnonsuojelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavasti:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) luonnon monimuotoisuuden turvaaminen;
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- 3) ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen;
- 4) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen;
- 5) kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen;
- 6) luonnontutkimuksen edistäminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta metsien hoitamiseen ja käyttämiseen niiltä osin kuin siitä säädetään metsälaissa (1093/1996), lukuun ottamatta 4, 17, 73, 75, 77, 78, 85, 123–125 §:ää sekä 5–7 ja 10 lukua.

Jos hanke edellyttää 69 [luontotyyppien suojelun poikkeus] tai 85 §:ssä [lajisuojelun poikkeus] tarkoitettua poikkeamista sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa, vesilain (587/2011) mukaista lupaa tai maa-aineslain (555/1981) mukaista aineiden ottamislupaa, noudatetaan asian käsittelyssä, mitä eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa laissa (764/2019) lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisesta säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *Luontotyyppillä* maa- tai vesialuetta, jolla vallitsevat samankaltaiset ympäristötekijät sekä eliölajisto ja joka eroaa näiden ominaisuuksien perusteella muista luontotyypeistä;
- 2) *Luontotyyppien suotuisalla suojelutasolla* sitä, että luontotyyppien luontainen levinneisyys ja esiintymisalueet säilyvät tai laajenevat, luontotyyppien pitkäaikaisen säilymisen edellyttämä rakenne ja toiminta säilyvät ja luontotyyppille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa;

3) *Eliölajin suotuisalla suojelutasolla* sitä, että laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään;

4) *Ekologisella kompensatiolla* eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella, kun heikennyksiä on ensisijaisesti vältetty, toissijaisesti minimoitu ja, mikäli mahdollista, heikennettyjen eliölajien ja luontotyyppien tilaa on ennallistettu heikennysalueella;

5) *Luonnonmonimuotoisuuden kestäväällä käytöllä* Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen 2 artiklan mukaisesti biologisen monimuotoisuuden osien käyttöä siten, että käytön laatu tai määrä ei pitkällä aikavälillä johda biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen, ja joka siten tukee mahdollisuuksia tyydyttää nykyisten ja tulevien sukupolvien tarpeet ja toiveet;

6) *Luontovahingolla* luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävää, mitattavissa olevaa suoraa tai välillistä haitallista vaikutusta;

1) 5 luvussa tarkoitettujen Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon;

2) lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille ja direktiivin liitteessä I luetelluille lajeille sekä luontodirektiivin liitteessä II luetelluille lajeille;

3) 2 kohdassa tarkoitettujen lajien sellaisille esiintymispaikoille, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty sen mukaan kuin tämän lain 77 §:ssä säädetään;

4) luontodirektiivin liitteessä IV luetelluille lajeille tai liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvan yksilön lisääntymis- ja levähdyspaikoille.

Luontovahingona ei kuitenkaan pidetä sellaista haitallista vaikutusta, jonka aiheuttamiseen on myönnetty poikkeus 40 §:n 2 momentin [Natura-poikkeus] tai 85 §:n [lajisuojelun poikkeus] nojalla.

4 §

Kansainväliset sopimukset

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, on voimassa, mitä Suomea velvoittavissa kansainvälisissä luonnon ja luonnonvaraisten eliölajien suojelua koskevista sopimuksista on määrätty.

5 §

Euroopan unionin direktiivit

Tällä lailla pannaan täytäntöön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (jäljempänä luontodirektiivi), luonnonvaraislintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 2009/147/EY (jäljempänä lintudirektiivi); muilta osin kuin metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien osalta, ja ympäristövastuusta eläinlajien eläimistövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annettu Euroopan parlamentin neuvoston direktiivi 2004/35/EY (jäljempänä ympäristövastuudirektiivi), jollei sen täytäntöönpanosta muussa laissa muuta säädetä.

6 §

Saamelaiskulttuurin suoja

Tämän lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että lain toimeenpanosta ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin, ja että saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset voidaan turvata ja niiden kehittymistä mahdollisuuksien mukaan edistää.

Tämän lain nojalla annettavasta päätöksestä ei saa aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella.

7 §

Varovaisuusperiaate

Luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhatessa tieteellisen tiedon puutetta tai sen epävarmuutta ei tule käyttää syynä uhan torjumiseen tai sen vaikutusten vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden lykkäämiseen.

8 §

Selvilläolo

Jokaisen on riittävällä tavalla oltava selvillä toimintansa vaikutuksista luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle sekä toimintatavoista, joilla allisia vaikutuksia voidaan välttää ja vähentää, siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää.

9 §

Ympäristötietoisuus

Tämän lain mukaiset viranomaiset edistävät toiminnassaan ympäristökasvatusta sekä kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Kunnat edistävät ympäristökasvatusta ja ympäristötietoisuutta tämän lain 12 §:ssä määritellyn tehtävänsä puitteissa.

2 luku

Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

10 §

Luonnonsuojelun valtion nomaiset

Ympäristöministeriö vastaa luonnon- ja maisemansuojelun yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä. Ympäristöministeriö on luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelemisesta niiden kauppa sääntelemällä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 338/97 (jäljempänä neuvoston CITES-asetus) tarkoitettu hallintoviranomainen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille tarkoitetuista viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii

lisäksi 4 luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpanoa sekä tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Metsähallitus vastaa valtion luonnonsuojelualueverkoston hallintaan, käyttöön ja hoitoon liittyvistä tehtävistä sekä muista sille tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa osoitetuista viranomaistehtävistä.

Rajavartiolaitos osallistuu tämän lain noudattamisen valvontaan luonnonsuojelualueilla.

Tulli valvoo tämän lain ja neuvoston CITES-asetuksen noudattamista maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa.

11 §

Luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset

Suomen ympäristökeskus tuottaa luonnon monimuotoisuutta koskevaa tietoa ja toteuttaa seurantaan liittyviä tehtäviä. Suomen ympäristökeskus on myös neuvoston CITES-asetuksessa tarkoitettu lupien ja todistusten myöntämiseen toimivaltainen viranomainen.

Luonnontieteellinen keskusmuseo vastaa osaltaan eliölajien suojeluun, seurantaan ja tiedonhallintaan liittyvistä tehtävistä sekä toimii neuvoston CITES-asetuksessa tarkoitettuna tieteellisenä viranomaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asiantuntijaviranomaisten tehtävistä.

12 §

Kunta

Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestäväää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan.

13 §

Suomen Luontopaneeli

Valtioneuvosto asettaa neljän vuoden määräajaksi Suomen Luontopaneelin, joka on riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin. Luontopaneelissa tulee olla edustus eri tieteenaloilta.

Suomen Luontopaneelin tehtävänä on tuottaa, koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa luonnon monimuotoisuutta koskevien politiikkatoimien suunnittelua, toimeenpanoa, seuranta ja päätöksentekoa varten. Näitä tehtäviä varten luontopaneeli voi antaa myös lausuntoja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista suunnitelmista ja muista asiakirjoista. Luontopaneeli voi tuottaa myös muita selvityksiä ja materiaaleja, joista se viestii tarpeen mukaan yleisölle ja päätöksentekijöille.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Luontopaneelin kokoonpanosta, jäsenten nimeämisestä, sidonnaisuuksista, palkkioista, tehtävistä ja muista Luontopaneelin toimintaa koskevista menettelyistä.

3 luku

Luonnonsuojelusuunnittelu

14 §

Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma

Ympäristöministeriö laatii logista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 78/1994) 6 artiklassa tarkoitetun kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian (biodiversiteettistrategia) ja strategian toimeenpanevan toimintaohjelman yhteistyössä muiden ministeriöiden ja keskeisten tahojen kanssa. Biodiversiteettistrategialla asetetaan valtakunnalliset toiminnalliset, määrälliset ja ajalliset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi ja tilan parantamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmassa yksilöidään biodiversiteettistrategian toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja määritetään vastuutahot niiden toteuttamiselle sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannalle. Ympäristöministeriö vastaa biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman seurannasta ja raportoi strategian toteutumisesta valtioneuvostolle.

Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian hyväksyy valtioneuvosto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman laatimisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi laatia alueelleen edellä 1 momentissa tarkoitettua biodiversiteettistrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman. Toimeenpanosuunnitelman laatimisessa tulee varmistaa riittävä vuorovaikutus alueen keskeisten toimijoiden kanssa.

Strategian ja toimintaohjelman sekä alueellisen toimeenpanosuunnitelman valmistelun ja seurannan tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon.

15 §

Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi vapaaehtoisin keinoin voidaan laatia elinympäristöjen, luontotyyppien ja eliölajien suojelua ja niiden tilan parantamista koskevia toimenpideohjelmia. Toimenpideohjelmissa määritellään usean vuoden määrälliset ja laadulliset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi toimenpiteille, määritellään ministeriöiden ja valtion viranomaisten vastuu sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta.

Toimenpideohjelma laaditaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen edistämiseksi ja turvaamiseksi, mutta ohjelmaa voidaan laatia myös alueelliseksi.

Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelman hyväksyy valtioneuvosto.

16 §

Luonnonsuojeluohjelmat

Valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin.

Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen.

Luonnonsuojeluohjelman laatii ympäristöministeriö. Luonnonsuojeluohjelmaa laadittaessa on niille, joiden etua tai oikeutta asia koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi.

Luonnonsuojeluohjelman hyväksyy valtioneuvosto.

17 §

Luonnonsuojeluohjelman oikeusvaikutukset

Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen (toimenpiderajoitus).

Toimenpiderajoitus on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 1 momentissa tarkoitettusta rajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu.

Valtion viranomaisen ja laitoksen on suunnitellussaan toimenpiteitään ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta luonnonsuojeluohjelman toteuttamista.

18 §

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Luonnonsuojelusuunnittelussa on otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset näkökohdat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Suunnitelmia ja ohjelmia valmisteltaessa on varmistettava riittävä julkinen viestintä sekä yhteistyö ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön on tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle.

19 §

Luonnonsuojelun seuranta

Ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa järjestettävä luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien levinneisyyden, esiintymisen ja runsauden seuranta sekä arvioitava eliölajien ja luontotyyppien suojelutaso ja sen muutokset. Tällöin on erityisesti otettava huomioon uhanalaiset lajit ja luontotyyppit ja niiden uhanalaistumiskehityksen seuranta, luontodirektiivissä tarkoitetut yhteisön tärkeinä pitämät luontotyyppit ja lajit sekä lintudirektiivin tarkoittamat luonnonvaraisina elävät lintulajit.

Jos seurannan pohjalta on arvioitavissa, että eliölajin tai luontotyyppin suojelutaso ei ole suotuisa, ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin tämän lain soveltamisalaan kuuluvien lajien suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Metsähallitus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta.

Suomen ympäristökeskus vastaa lintudirektiivin 12 artiklassa ja luontodirektiivin 17 artiklassa tarkoitettuja kertomuksia varten tarvittavien tietojen koostamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seurannan järjestämisestä ja siihen liittyvien viranomaisten tehtävistä.

4 luku

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

20 §

Tukemisen muodot

Tässä luvussa tarkoitettut luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemisen muodot ovat tavaroina tai palveluina myönnettävä tuki ja rahallinen avustus.

21 §

Euroopan unionin valtion tukea koskevan lainsäädännön soveltaminen

Siltä osin kuin tässä luvussa tarkoitettu tuki tai avustus kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, myönnettävästä tuesta säädetään lisäksi valtiontukea koskevissa Euroopan unionin säädöksissä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tarkoitettua valtiontukea koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisen tuen myöntämisestä, myöntämisen edellytyksistä, rajoituksista, käytöstä tuen saajan velvollisuuksista ja tukiehdoista.

22 §

Tuki

Tässä laissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen sekä luontotyyppien ja luonnon- tai kulttuurimaiseman ennallistamista, kunnostusta ja hoitoa edistäviin toimenpiteisiin voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Tuki koostuu tavaroista ja palveluista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea hakemuksesta tai maanomistajan kirjallisella suostumuksella. Jos tuki edistää tuen saajan taloudellista toimintaa, se voidaan myöntää ainoastaan hakemuksen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen sisällöstä.

23 §

Tuen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus järjestää tuen hankinnan ja sen luovuttamisen tuen saajalle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu tukemisen suunnittelu, tuen hankinnan valmistelu, hankintapäätöksen ja -sopimuksen tekeminen sekä hankinnan ja tuen luovuttamisen järjestäminen tukipäätökseen perustuen sekä muut tukemisen edellyttämät järjestämistehtävät.

Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

24 §

Tuen hakija ja suostumuksen antaja

Tukea voivat hakea ja suostumuksen tuen myöntämiseen antaa luonnolliset henkilöt, yritykset, muut yhteisöt taikka julkisyhteisöt lukuun ottamatta valtion kirjanpitoyksiköitä.

25 §

Tuen hakeminen ja suostumuksen antaminen

Tukea on haettava kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta tai maanomistajan on annettava siihen kirjallinen suostumus ennen tuettavan toimen aloittamista. Tukea ei voi myöntää ennen kuin samaan toimeen myönnetyn tuen vaikutusaika on päättynyt.

Tukihakemuksen on sisällettävä tiedot:

- 1) hakijasta;
- 2) hankkeesta tai toimenpiteestä, johon tukea haetaan;
- 3) tukikelpoisista kustannuksista ja niiden laskentaperusteista;
- 4) hankkeeseen tai toimenpiteeseen saadun muun julkisen rahoituksen muodosta ja määrästä;
- 5) hankkeesta tai toimenpiteestä tässä laissa tarkoitetuille lajeille, luontotyypeille taikka luonnon- tai kulttuurimaisemille koituvista hyödyistä.

Jos tukea myönnetään maanomistajan kirjallisen suostumuksen nojalla, on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen varmistettava, että sillä on 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukihakemuksen sisällöstä.

26 §

Tuen myöntämisen edellytykset

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuki kokonaisuutena arvioiden edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista eikä samaan toimenpiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Tuki voi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on tavarain tai palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista.

27 §

Tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttaminen

Tuen hakija voi peruuttaa hakemuksen tai maanomistaja tuen myöntämiseen annetun suostumuksen kokonaan tai osittain tukipäätöksen tiedoksi saamiseen saakka. Hakijan tai maanomistajan on viivytyksettä ilmoitettava peruuttamisesta kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Hakemuksen tai suostumuksen voi kuitenkin peruuttaa tukipäätöksen tiedoksi saamisen jälkeen, jos kyse on ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta tukemisen estävästä luonnonolosuhteesta. Peruutus on tehtävä välittömästi, kun ylivoimainen este tai poikkeuksellinen luonnonolosuhde on tullut tuen saajan tietoon.

28 §

Päätös ja sopimus tuesta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee kirjallisen päätöksen tuesta. Päätös on tehtävä myös 27 §:ssä tarkoitettussa tuen peruutusta koskevassa asiassa.

Myönnettävän tukipäätöksen on sisällettävä tuen enimmäismäärä, tuen rahallinen arvo, tuen ehdot sekä tuen myöntämisen perusteet, tuen keskeyttämisen ja takaisinperinnän sekä tuen käytön valvonnan perusteet.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä määräykset sopijapuolten tehtävistä ja vastuista tukemisessa sekä noudatettavasta menettelystä ja muista tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdista.

Jos tuki myönnetään maanomistajan suostumuksen perusteella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saa antaa myönteistä päätöstä ennen kuin toimen toteuttamisen ja tuen

luovuttamisen yksityiskohdista on tehty sopimus maanomistajan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksen ja sopimuksen sisällöstä.

29 §

Tuen keskeyttäminen ja takaisinperintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään keskeytettävä tukeminen, jos

1) on ilmeistä, että:

a) tuen saaja on jättänyt ilmoittamatta tai antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja tämä on olennaisesti vaikuttanut tuen saantiin, määrään tai ehtoihin;

b) tuen saaja käyttää tukea olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin tuki on myönnetty;

c) tuen saaja muutoin olennaisesti rikkoo tuen ehtoja;

2) asianomaiseen tukeen sovellettavat Euroopan unionin valtiontukisäännöt tätä edellyttävät.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään määrättävä jo luovutettu tuki tai sen arvo kokonaan tai osittain perittäväksi takaisin 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuilla perusteilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi olla perimättä tukea tai sen osaa takaisin, jos tuen saaja on oikaissut 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun menettelynsä ja tuen tavoitteiden saavuttaminen ei ole vaarantunut.

30 §

Korko ja viivästyskorko

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on sisällytettävä takaisin perittävälle määrälle tuen myöntämispäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

31 §

Avustus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää valtion talousarvion rajoissa avustusta hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Avustus myönnetään rahana. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimukseen ja kehitystyöhön.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämän avustuksen maksamista, maksatuksen keskeytystä ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain (688/2001) 12, 19, 21 ja 22 §:ssä mainitut tehtävät hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä kehittämis- ja hallintokeskus). Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä, jos avustuksen on myöntänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Avustusta voivat hakea luonnolliset henkilöt, yritykset, julkiset yhteisöt tai muut yhteisöt valtion kirjanpitoyksiköitä lukuun ottamatta.

Avustuksen saajan tulee noudattaa avustuspäätöksessä mainittuja ehtoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä.

32 §

Kirjanpito

Tuen tai avustuksen saajan on pidettävä hankkeesta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Tuen saajan on säilytettävä kaikki tuettavan hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet kirjanpitolain mukaisesti.

33 §

Hakuaika ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa tuen tai avustuksen hakemiselle hakuajan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tiedotettava mahdollisuudesta hakea tukea tai avustusta, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen tai avustuksen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista.

5 luku

Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

34 §

Natura 2000 -verkosto

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto Suomessa koostuu:

- 1) lintudirektiivin perusteella Euroopan unionin komissiolle ilmoitetuista erityisistä suojelualueista,
- 2) erityisten suojelutoimien alueista, joista on säädetty ympäristöministeriön asetuksella sen jälkeen, kun komissio tai neuvosto luontodirektiivin perusteella hyväksynyt kyseiset alueet yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi.

Mitä 16 §:ssä säädetään luonnonsuojeluohjelman laatimisesta ja hyväksymisestä, on noudatettava laadittaessa ehdotusta Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Natura 2000 -verkostoon sisältyvää aluetta koskevien luonnontieteellisten tietojen muuttamisesta päättää valtioneuvoston yleisistunto.

Valtioneuvoston päätöksestä valittamiseen sovelletaan, mitä 132 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.

Suomen Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden luettelo ja kartat julkaistaan ympäristöministeriön asetuksella. Alueita koskeva luettelo sisältää alueen tunnusnumeron, nimen, keskipisteen koordinaatit, alueen suojelun perusteen ja tiedon siitä, esiintyykö alueella luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava laji.

35 §

Heikentämiskielto

Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

36 §

Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on. Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus itse on hankkeen suunnittelija tai toteuttaja, ympäristöministeriö päättää, mikä toinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon. Ympäristöministeriön päätökseen ei saa erikseen valittamalla hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai kun se on saanut tiedoksi ympäristöministeriön 2 momentissa tarkoitettua päätöksen.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään tapauksen mukaan arviointimenettelyn yhteydessä. Mainitun lain mukaisen yhteysviranomaisen on sisällytettävä 2 momentissa tarkoitettuihin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen laatijain lausunnot lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

37 §

Viranomaisen keskeyttämis- ja ilmoitusvelvollisuus

Viranomaisen, jolle laissa tai asetuksessa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden perusteella on tehty ilmoitus 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua hankkeesta tai suunnitelmasta, on ryhdyttävä toimivallassaan oleviin toimenpiteisiin hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen keskeyttämiseksi, kunnes 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu arviointi on suoritettu. Viranomaisen on myös välittömästi ilmoitettava asiasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

38 §

Toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuus

Jos toimenpiteestä saattaa aiheutua 35 §:ssä kielletty seuraus, toimenpiteestä vastaavan on ilmoitettava siitä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos toimenpide edellyttää viranomaisen lupaa tai 37 §:ssä tarkoitettua arviointia.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Se katsotaan toimitetuksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, kun se on saapunut. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

39 §

Toimenpiteen kieltäminen tai rajoittaminen

Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 37 tai 38 §:n nojalla ilmoitetusta toimenpiteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua 35 §:ssä kielletty seuraus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta kiellettävä toimenpiteeseen ryhtyminen tai rajoitettava sitä. Ennen päätöksen tekemistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyrittävä neuvottelemaan toimenpiteen toteuttamisen vaihtoehtoista toimenpiteestä vastaavan kanssa 35 §:ssä kielletyn seurauksen estämiseksi.

40 §

Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen

Viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 36 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa muutoin lainsäädännössä säädetty edellytykset täyttävälle hankkeelle kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole.

Jos alueella on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava laji, on lisäksi edellytyksenä, että ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituviin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy taikka muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy vaatii luvan myöntämistä taikka suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta on hankittava komission lausunto.

Valtioneuvoston on 2 tai 3 momentin nojalla tekemässään hankkeen tai suunnitelman toteuttamista koskevassa päätöksessä määrättävä Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa hankkeen tai suunnitelman toteuttaja. Kustannusvastuuta voidaan kohtuullistaa ottaen huomioon hankkeen tai suunnitelman perusteena oleva yleisen edun kannalta pakottava syy.

41 §

Erityistapauksia

Mitä 36 ja 40 §:ssä säädetään, koskee vastaavasti aluetta, josta komissio on ilmoittanut käynnistävänsä neuvottelun alueen sisällyttämiseksi Natura 2000 -verkostoon.

Komissio ei hyväksy valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottamaa aluetta tai jos neuvosto ei päättä sisällyttää neuvottelun kohteena ollutta aluetta Natura 2000 -verkostoon, lakkaa 36 ja 40 §:n soveltaminen. Tällöin on vastaavasti noudatettava, mitä 124 §:n 2 momentissa säädetään.

42 §

Natura 2000 -verkoston toteuttaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyillä alueilla on toteutettava suojelutavoitteita mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuudessa vuodessa siitä, kun komissio tai neuvosto on hyväksynyt alueen yhteisön tärkeäksi alueeksi. 34 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla erityisillä suojelualueilla suojelu on kuitenkin toteutettava viipymättä sen jälkeen, kun alueesta on tehty ilmoitus komissiolle.

Alueiden suojelutavoitteiden perusteet sisältyvät Natura 2000 -tietokannan aluekohtaisiin tietolomakkeisiin. Viranomaisten on edistettävä Natura 2000 -verkoston alueiden suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajien ekologistia vaatimuksia vastaavia, niiden säilyttämiseen, lisäämiseen tai parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä luonnonsuojelualueita perustettaessa ja muista tämän lain mukaisista toimenpiteistä päätettäessä. Vastaavia toimenpiteitä on edistettävä myös laadittaessa erämaalain (62/1991) mukaisten erämaa-alueiden ja ulkoilulain (606/1973) nojalla perustettujen valtion retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia sekä Natura 2000 -alueita koskevia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja Metsähallituksen hoito- ja käyttösuunnitelmia samoin kuin Natura 2000 -alueiden tilaa koskevia arvioita. Suojeluperusteet on otettava huomioon myös maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisia kaavoja laadittaessa kaavan tehtävän ja tarkoituksen edellyttämällä tavalla sekä tehtäessä ympäristönhoitoa koskevia tukipäätöksiä.

43 §

Suojelun lakkauttaminen ja verkoston heikentymisen korvaaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen tässä luvussa tarkoitettu suojelu saadaan lakkauttaa tai sen rauhoitusmääräyksiä lieventää vain 36 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 40 §:n 2 ja 3 momentissa mainituin edellytyksin.

Jos Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen suojelu lakkautetaan, sen rauhoitusmääräyksiä lievennetään tai viranomainen 40 §:n 2 tai 3 momentin nojalla on myöntänyt luvan taikka hyväksynyt tai vahvistanut suunnitelman ja tällainen päätös johtaa Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden tai luonnonarvojen heikentymiseen, ympäristöministeriön on välittömästi ryhdyttävä valtioneuvoston 40 §:n 4 momentin nojalla määräämiin toimenpiteisiin.

6 luku

Luonnonsuojelualueet

44 §

Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset

Luonnonsuojelualueita ovat:

- 1) kansallispuistot;
- 2) luonnonpuistot;
- 3) muut valtion luonnonsuojelualueet ja
- 4) yksityiset luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualan perustamisen yleisenä edellytyksenä on, että:

- 1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi;
- 2) alueella on luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja;
- 3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
- 4) alueella on erityistä maisemallista arvoa;
- 5) luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii;
- 6) alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien ja eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastomuutoksen vaikutuksiin; tai
- 7) alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

45 §

Kansallispuisto

Kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Kansallispuiston pinta-alan on oltava vähintään 5 000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta.

46 §

Luonnonpuisto

Luonnonpuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla, jos alue on vähintään 1 000 hehtaarin suuruinen, muussa tapauksessa valtioneuvoston asetuksella. Luonnonpuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Luonnonpuistolla on oltava merkitystä luonnonmukaisen kehityksen turvaamiselle, tieteelliselle tutkimukselle tai opetukselle.

47 §

Muu valtion luonnonsuojelualue

Muun luonnonsuojelualueen perustamisesta valtion omistamalle alueelle ja alueen tarkoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella tai, jos muuksi luonnonsuojelualueeksi perustettava alue on enintään 100 hehtaaria, ympäristöministeriön asetuksella (*perustamasetus*).

Muun valtion luonnonsuojelualueen perustamisesta Suomen talousvyöhykkeelle säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tällöin on otettava huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 49–50/1996) V ja XII osassa määrätty rajoitukset rantavaltion toimivallalle. Suomen talousvyöhykkeelle perustettavaan muuhun luonnonsuojelualueeseen ei sovelleta, mitä 58–61 §:ssä säädetään.

48 §

Yksityinen luonnonsuojelualue

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella perustaa yksityisen luonnonsuojelualueen 44 §:n 2 momentissa tarkoitetulle alueelle. Harkittaessa alueen perustamista on otettava huomioon myös muut yleiseen etuun liittyvät näkökohdat. Luonnonsuojelualueen perustamispäätöstä ei saa antaa, elleivät maanomistaja ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ole sopineet alueen rauhoitusmääräyksistä ja aluetta koskevista korvauksista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta perustaa luonnonsuojelualueeksi sellaisen yksityisen alueen, joka sisältyy valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan tai jonka suojelu on valtioneuvoston Natura 2000 -verkoston toteuttamista koskevan periaatepäätöksen mukaan toteutettava luonnonsuojelulain keinoin.

Luonnonsuojelualueen merkitsemisestä säädetään 60 §:ssä. Tieto luonnonsuojelualueen perustamisesta on myös tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

Yksityisen omistaman alueen määräaikainen rauhoittaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja yksityinen maanomistaja voivat luonnon- tai maisemansuojelun edistämiseksi tehdä sopimuksen 44 §:n 2 momentissa tarkoitetun alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta joko kokonaan tai tiettyjen toimenpiteiden osalta. Sopimus voidaan tehdä enintään 20 vuodeksi kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus on voimassa, vaikka alue siirtyy uudelle omistajalle. Tieto sopimuksesta on tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

50 §

Kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Näillä alueilla ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä;
- 2) ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää;
- 3) ojittaa;
- 4) ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia;
- 5) pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangkaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä; eikä
- 6) ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epädullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen.

Mahdollisuudesta kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä kulkuneuvon pitämistä luonnonsuojelualueella säädetään 57 §:ssä.

51 §

Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 50 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualueen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

- 1) rakentaa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;
- 2) hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyypppejä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys;
- 3) rakentaa sellaisen tien, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta;
- 4) poimia marjoja ja hyötysieniä;
- 5) kalastaa kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti;
- 6) harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti;
- 7) käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita;
- 8) kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia;
- 9) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä;
- 10) ajaa hirveä sekä valkohäntäkaurista;

11) lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseseen liittyvässä tilanteessa siten kuin metsästyslaissa tai sen nojalla tarkemmin säädetään. Haavoittunut eläimen jäljittämisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa kirjallisesti Metsähallitukselle.

Luonnonsuojelualueella saadaan torjua tai poistaa sellaisia kasvilajeja, jotka ovat vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettuja tai haitallisia vieraslajeja. Sallittua on myös minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyksessä luvussa säädetyn mukaisesti.

Luonnonsuojelualueella saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä pelastustoiminnan, rajavalvonnan ja ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien tai Euroopan unionin kasvinterveysasetuksessa ((EU)2016/2031) tarkoitettujen unionikaranteenituhoojien torjunnan taikka eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin sekä kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttavan puun. Toimenpiteet tulee toteuttaa siten, ettei niillä aiheuteta alueen perustamistarkoitukselle suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle tässä momentissa tarkoitettujen kasvintuhoojien torjuntavelvollisuuden toteuttamiseksi.

Siitä poiketen, mitä edellä 1 momentin 6 kohdassa on säädetty, Metsähallitus voi luonnontutkimukseen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä rajoittaa porojen laiduntamista luonnonpuistossa. Rajoittamisesta aiheutuvat aitaamis- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista.

52 §

Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla:

1) pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten;

2) vähentää muiden vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettujen vieraslajien ja haitallisten vieraslajien kuin edellä 51 pykälän 2 momentissa mainittujen kasvilajien, minkin ja supikoiran sekä, jos laji on tullut liian runsaslukaiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi, muidenkin kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää;

3) poistaa sellaisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta;

4) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla;

5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia;

6) laskeutua ilma-aluksella;

7) entistää ja kunnostaa muitakin kuin 51 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia.

Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen suojelualueella, mikäli toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta suojelualueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Lupa poiketa rauhoitussäännöksistä annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Tässä pykälässä tarkoitettuun lupaan voidaan liittää ehtoja. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai toimia, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos lupaan perustuva oikeus siirretään toiselle, on siirrosta viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle. Luvan aikaisempi haltija vastaa kaikista lupaan liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hakemuksesta hyväksytty toinen.

53 §

Muun valtion luonnonsuojelun alueen rauhoitussäännökset

Muuhun luonnonsuojelun alueeseen sovelletaan, mitä 50 – 51 §:ssä ja 52 §:n 1 momentissa säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Metsästyslain 8 §:ssä mainitun kunnan alueella sijaitsevalla muulla luonnonsuojelun alueella metsästys on sallittu. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen rajoittamisesta tällaisessa kunnassa sijaitsevalla muulla luonnonsuojelun alueella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää, että metsästys on sallittu vain metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettulle kuntalaiselle, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi.

Muun kuin metsästyslain 8 §:n alueella sijaitsevalla muulla luonnonsuojelun alueella eläinten tappamisesta, pyydystämisestä ja hätyyttämisestä on voimassa, mitä tämän lain 50 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään. Luonnonsuojelun alueen perustamisasetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen sallimisesta muulla luonnonsuojelun alueella, jos metsästys ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Säännökset voivat olla ajallisesti tai alueellisesti rajoitettuja taikka kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin.

Kalastukseen yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelun alueella sovelletaan, mitä kalastuslain 8 §:n 1 ja 3 momenteissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelun alueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

Perustamisasetuksella voidaan säätää puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella muulla luonnonsuojelun alueella, johon puolustusvoimilla on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelun alueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä muulla luonnonsuojelun alueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta muulla luonnonsuojelun alueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

54 §

Yksityisen luonnonsuojelun alueen rauhoitusmääräykset

Päätökseen 48 §:ssä tarkoitetun yksityisen luonnonsuojelun alueen perustamisesta on otettava tarpeelliset rauhoitusmääräykset alueen luonnon suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta. Päätökseen voidaan sisällyttää 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielto tai rajoitus edellyttäen, että alueen eliölajien tai luontotyyppien säilyminen sitä vaatii.

Perustettaessa yksityinen luonnonsuojelun alue edellä 48 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ilman maanomistajan suostumusta päätökseen otettavat rauhoitusmääräykset eivät saa rajoittaa maankäyttöä enemmälti kuin aluetta koskevasta suojeluohjelmasta johtuu, ellei maanomistaja ole muuhun suostunut. Maanomistajalle ja kunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi ennen päätöksen antamista.

Elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa yksityisen luonnonsuojelualueen luonnonhoidon tehtäviä.

55 §

Poikkeaminen yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen yksityistä luonnonsuojelualueutta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön, olemassa olevien yhdyskuntateknisten rakenteiden ja niihin liittyvien laitteiden kunnostamisen tai tutkimuksen kannalta. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, mikäli toimintaa ei ole alueen rauhoitusmääräyksissä kielletty.

56 §

Eräiden oikeuksien turvaaminen

Saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaisella saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevilla valtion luonnonsuojelualueilla on turvattava saamelaisten kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen edellytykset. Aluetta perustettaessa on sen suojelun erityiset tavoitteet ja kansallispuistossa myös alueella kävijöiden edut otettava asianmukaisella tavalla huomioon.

Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetun kuntalaisen oikeudesta metsästää kansallispuiston alueella säädetään erikseen lailla.

Tämä laki tai sen nojalla tehdyt päätökset eivät rajoita sellaisen oikeuden käyttämistä, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelualueeseen tai 67 §:ssä tarkoitettuun luontotyyppiin. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle.

57 §

Liikkumisen rajoittaminen valtion luonnonsuojelualueella

Luonnonpuistossa saa muualla kuin erikseen osoitetuilla teillä, poluilla tai alueilla liikkua vain Metsähallituksen luvalla.

Kansallispuistossa ja muulla valtion luonnonsuojelualueella voidaan joko alueen perustamispäätökseen tai aluetta koskevaan järjestyssääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, majoitusta, maahanrakennusta sekä veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämistä. Liikkumis- ja majoituskielto tai -rajoitus edellyttää, että alueen eliölajien tai luontotyyppien säilyminen sellaista vaatii.

Kansallispuistoa ja muuta valtion luonnonsuojelualueutta koskevasta liikkumis- ja majoituskiellosta tai rajoituksesta voidaan poiketa Metsähallituksen luvalla.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske liikkumista tehtävissä, jotka ovat tarpeen poronhoitoa varten.

58 §

Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma voidaan laatia myös luonnonpuistolle ja muulle

valtion luonnonsuojelualueelle. Metsähallituksen tulee hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa varmistaa riittävä vuorovaikutus.

Hoito- ja käyttösuunnitelman kansallispuistolle, luonnonpuistolle ja muulle valtion luonnonsuojelualueelle antaa Metsähallitus. Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta on pyydettävä ympäristöministeriön lausunto.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistajan suostumuksella hyväksyä hoito- ja käyttösuunnitelman yksityiselle luonnonsuojelualueelle.

Hoito- ja käyttösuunnitelma laaditaan saamelaiden kotiseutualueella vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaisten perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoaineistoa. Perinteisen tiedon hankkimisessa ja hyödyntämisessä noudatetaan vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaatetta.

59 §

Järjestyssääntö valtion luonnonsuojelualueella

Kansallispuistolle on sen käyttäjiä varten laadittava järjestyssääntö, jossa annetaan tarpeelliset, 57 §:n 2 momenttiin perustuvat rajoitukset alueen käytölle. Järjestyssääntö voidaan tarvittaessa laatia myös luonnonpuistolle ja muulle valtion luonnonsuojelualueelle.

Järjestyssäännön antaa Metsähallitus.

60 §

Luonnonsuojelualueen rajojen määrittäminen ja merkitseminen

Valtion luonnonsuojelualueen muodostamisesta kiinteistöksi säädetään kiinteistönmuodostamislaisissa.

Kansallis- ja luonnonpuiston raja ja aluetta 57 §:n 2 momentin nojalla koskeva kielto tai rajoitus on merkittävä maastoon selvästi havaittavalla tavalla. Valtion luonnonsuojelualueeseen tai yksityiseen luonnonsuojelualueeseen kohdistuva liikkumista tai mairinnousua koskeva kielto tai rajoitus on merkittävä maastoon. Myös valtion muun luonnonsuojelualueen ja yksityisen luonnonsuojelualueen raja voidaan merkitä maastoon. Alueen rajat vesialueilla voidaan merkitä vain karttaan.

Merkinnän tekeminen maastossa voidaan sopimuksella antaa tehtäväksi yksityiselle asiantuntijalle, jolla on tehtävän hoitamisen edellyttämä pätevyys. Tehtävää ei kuitenkaan voida antaa yksityiselle asiantuntijalle, jos merkinnän tekeminen maastossa edellyttää alueen perustamissääädöksen tai -päättöksen tulkintaa.

Viranomaisen ja yksityisen asiantuntijan välisessä sopimuksessa sovitaan tehtävän sisällöstä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista. Viranomainen valvoo asiantuntijaa tämän suorittaessa annettuja tehtäviä. Asiantuntijaan sovelletaan tässä tehtävässä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään tarkemmin luonnonsuojelualueen rajojen ja aluetta koskevien kieltojen ja rajoitusten merkitsemistavoista sekä merkitsemisessä käytettävistä tunnuksista.

61 §

Alueen liittäminen valtion luonnonsuojelualueeseen

Sellainen valtion omistukseen siirtynyt alue, jonka käytöstä luonnonsuojelualueen laajennusalueeksi on tehty päätös hankinnan tai muun saannon yhteydessä, luetaan kuuluvaksi asianomaiseen luonnonsuojelualueeseen. Metsähallituksen hakemuksesta valtion luonnonsuojelualueeseen voidaan liittää kiinteistötoimituksessa tai kiinteistöjen yhdistämispäätöksellä muukin sellainen alue, joka kuuluu Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 14 §:ssä tarkoitettuun julkisten hallintotehtävien omaisuuteen. Hakemuksesta ei luonnonsuojelualueeseen voida kuitenkaan liittää yleiseen vesialueeseen kuuluvaa aluetta.

Kansallispuistoon liittyvä, muun julkisoikeudellisen yhteisön kuin valtion omistama alue voidaan yhteisön suostumuksella liittää kansallispuistoon.

Valtion luonnonsuojelualueeseen liitettäväksi päätetyn tai haetun alueen kiinteistönmuodostuksessa noudatetaan, mitä 60 §:n 1 momentissa säädetään. Jos luonnonsuojelualueeseen liitetään valtion omistukseen siirtynyt yksityinen luonnonsuojelualue, poistetaan tämän rauhoitusta koskeva merkintä liittämisen yhteydessä kiinteistötietojärjestelmästä. Samalla lakkaavat aluetta koskevat aiemmat rauhoitusmääräykset olemasta voimassa.

62 §

Yksityisen luonnonsuojelualueen lakkauttaminen ja rauhoitusmääräysten lieventäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi alueen omistajan tai sen, jolla asiassa on intressi, hakemuksesta taikka ympäristöministeriön esityksestä kokonaan tai osittain lakkauttaa yksityisen omistaman alueen suojelun tai lieventää sen rauhoitusmääräyksiä, jos alueen luonnonarvot ovat oleellisesti vähentyneet tai jos alueen rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Hakemuksesta on hankittava ympäristöministeriön lausunto. Jos asia on tullut vireille ympäristöministeriön esityksestä tai sen hakemuksesta, jolla asiassa on intressi, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos suojelu alueen omistajan hakemuksesta lakkautetaan tai alueen rauhoitusmääräyksiä olennaisesti lievennetään, tällaisen päätöksen ehdoksi voidaan asettaa, että omistaja maksaa takaisin hänelle maksetun korvauksen kokonaan tai osittain, jos sitä on pidettävä kohtuullisena.

Tieto suojelun purkamisesta on tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

63 §

Luonnonsuojelualueen heikentämisen hyvittäminen

Jos yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamiseksi valtion muu luonnonsuojelualue tai yksityinen luonnonsuojelualue lakkautetaan kokonaan tai osittain taikka niiden rauhoitusmääräyksiä lievennetään, on luonnonarvoille aiheutuvat heikennykset hyvittävää. Päätöksessä on määrättävä hyvittävistä toimenpiteistä sen mukaan kuin luvussa 11 säädetään. Hyvittävien toimenpiteiden kustannuksista vastaa hankkeen tai suunnitelman toteuttaja.

64

Itämeren rannikko- ja merialueiden suojelualueverkostoa koskeva erityissäännös

Mitä 34 §:n 2 momentissa säädetään Natura 2000 -verkoston laatimisesta ja hyväksymisestä, on vastaavasti noudatettava laadittaessa ehdotusta Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevaan yleissopimukseen (SopS 12/1980) perustuvaan suojelualueverkostoon

sisällytettävistä alueista. Valitusoikeudesta on vastaavasti voimassa, mitä 132 §:n 4 momentissa säädetään.

7 luku

Luontotyyppien suojelu

65 §

Uhanalaiset luontotyypit

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppi sellainen luontotyyppi, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Ympäristöministeriö laatii ehdotuksen asetuksen tarkistamisesta viimeisimmän Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella viimeistään kahden vuoden kuluessa sen valmistumisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luontotyyppien määrittelyperusteista.

66 §

Uhanalaisen luontotyypin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä

Myönnettäessä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristölupaa, vesilaissa tarkoitettua vesitalouslupaa, maa-aineslaissa tarkoitettua maa-ainesten ottamislupaa sekä kaivoslaissa (621/2011) tarkoitettua kullanhuuhdonta-, kaivos- ja malminetsintälupaa, luvan myöntävän viranomaisen on otettava huomioon 65 §:ssä tarkoitettut uhanalaiset luontotyypit. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten lupaharkinnassa on otettu uhanalaiset luontotyypit huomioon.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua maakunta-, yleis- tai asemakaavaa laadittaessa on otettava huomioon 65 §:ssä tarkoitettut uhanalaiset luontotyypit.

67 §

Suojellun luontotyypin rajauspäätös

Suojeltuja luontotyypejä ovat seuraavat uhanalaiset sekä määrällisesti tai laadullisesti heikentyvät ja monimuotoisuudeltaan erityisen arvokkaat luonnontilaiset tai luonnontilaiseen verrattavat luontotyypit:

- 1) hiekkarannat;
- 2) jalopuumetsiköt;
- 3) pähkinäpensait;
- 4) tervaleppämetsät;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) lehdesniityt;
- 7) kedot;
- 8) rannikon metsäiset dyynit;
- 9) sisämaan tulvametsät;
- 10) harjumetsien valorit.

Suojellun luontotyypin säilymiselle tärkeän esiintymän hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Kielto tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojellun luontotyyppin esiintymän rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Jos 3 momentissa tarkoitetulla päätöksellä määritelty suojellun luontotyyppin esiintymä on menettänyt merkityksensä luontotyyppin suotuisan suojelutason saavuttamiselle tai säilyttämiselle, esiintymän suojelu voidaan lakkauttaa. Menettelyssä noudatetaan 3 momentissa säädettyä.

68 §

Tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskielto

Tiukasti suojeltuja luontotyypppejä ovat seuraavat uhanalaiset luontotyypit, joiden luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut, ja joiden esiintymät on luontotyyppin harvinaisuuden tai uhanalaisuuden vuoksi säilytettävä, ja jotka niille ominaisten ympäristötekijöiden tai eliöyhteisön lajikoostumuksen ja rakenteen vuoksi ovat luontaisesti harvinaisia:

- 1) kalkkikalliot;
- 2) serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot; sekä
- 3) rannikon avoimet dyynit.

Tiukasti suojellun luontotyyppin tilan vaarantaminen on kielletty.

Kielto tulee voimaan, kun viranomainen on tallentanut suojellun luontotyyppin esiintymän sijaintia koskevan tiedon 13 luvussa tarkoitettuun viranomaisen ylläpitämään avoimeen tietojärjestelmään ja se on nähtävissä kiinteistörekisterissä.

69 §

Poikkeaminen luontotyyppien suojelusäännöksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 67 §:n 2 momentissa säädetystä [suojellun luontotyyppin rajauspäätöksen] kiellosta ja 68 §:n [tiukasti suojellun luontotyyppin] heikentämiskiellosta, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Jos myönnettävällä poikkeuksella sallittavat toimenpiteet heikentävät suojellun tai tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymää, 1 momentin mukaisessa päätöksessä on velvoitettava heikennyksen aiheuttaja 98 §:ssä tarkoitettuihin hyvittäviin toimenpiteisiin.

Poikkeamispäätös annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Poikkeamispäätökseen voidaan liittää ehtoja. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai toimia, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos myönnetyn poikkeuksen kohteena oleva kiinteistö luovutetaan toiselle, on poikkeuspäätöksen siirtoa haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Poikkeuksen saaaja vastaa kaikista päätökseen liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

70 §

Uhanalaisten luontotyyppien hoito

Tässä luvussa tarkoitettujen uhanalaisten luontotyyppien, lukuun ottamatta metsälain 10 §:ssä mainittuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä, kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta luvussa 4 säädetyn mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat lisäksi maanomistajan suostumuksella toteuttaa tarpeellisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä 68 §:ssä tarkoitetulla tiukasti suojellulla ja suojellulla luontotyyppillä sen jälkeen, kun luontotyyppin suojelusta on tehty 67 §:ssä tarkoitettu päätös.

8 luku

Eliölajien suojelu

71 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisina esiintyviin eläin-, kasvi- ja sienilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä kalastuslain 2 §:ssä tarkoitettuja lajeja. Tästä poiketen 78 §:ssä [Euroopan unionin tärkeinä pitämät eliölajit ja niiden elinympäristöjen suojelu] ja 85 §:ssä [Poikkeaminen eliölajin suojelua koskevista säännöksistä] säädettyä sovelletaan kuitenkin myös karhuun (*Ursus arctos*), suteen (*Canis lupus*, ei poronhoitoalueella), ilvekseen (*Lynx lynx*) ja saukkoon (*Lutra lutra*).

Mitä tässä luvussa säädetään lajista, on vastaavasti sovellettava alalajiin, rotuun, kantaan ja muotoon.

Mitä tässä luvussa säädetään kasveista ja kasvilajeista, on vastaavasti sovellettava sieniin ja sienilajeihin.

72 §

Eläin- ja kasvilajien rauhoittaminen

Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät, linnut, matelijat ja sammakkoeläimet ovat rauhoitettuja.

Jos jonkin selkärangattoman eläinlajin tai kasvilajin säilyminen käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji valtioneuvoston asetuksella rauhoittaa koko maassa tai jossakin osassa maata.

73 §

Eläinlajien rauhoitussäännökset

Kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien:

- 1) yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;
- 2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen;
- 3) yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsä kierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä pihapiirissä esiintyvän tai muutoin ihmiselle tai kotieläimelle vaaraa aiheuttavan kyyn saa tarvittaessa ottaa kiinni ja siirtää, ja jos se on mahdollista, tappaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu pesän vahingoittaminen on kiellettyä pesintäkauden ulkopuolella vain silloin, kun kyse on eläimen itse tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti.

Selkärangattoman eläimen sellainen pyyntikeino, joka luonnonsuojelun kannalta on haitallinen, on kielletty. Tarkemmat säännökset 4 momentissa tarkoitetuista kielletyistä pyyntikeinoista ja 3 momentissa tarkoitetuista eläinlajeista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

74 §

Pesäpuiden suojeleminen

Suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Suurten petolintujen pesäpuiden sijaintitietoja ylläpidetään 13 luvussa tarkoitettussa luonnonsuojelun tietojärjestelmässä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja suuria petolintuja ovat maakotka (*Aquila chrysaetos*), merikotka (*Haliaeetus albicilla*), kiljukotka (*Aquila clanga*), pikkukiljukotka (*Aquila pomarina*) ja sääksi (*Pandion haliaetus*).

75 §

Kasvilajien rauhoitussäännökset

Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvien osien rauhoitetun kasvin siemeniä.

76 §

Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyettäessä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Ympäristöministeriö laatii ehdotuksen asetuksen tarkistamisesta viimeisimmän Suomessa esiintyvien lajien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella viimeistään kahden vuoden kuluessa sen valmistumisesta.

Myönnettäessä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristölupaa, vesilaissa tarkoitettua vesitalouslupaa, maa-aineslaissa tarkoitettua maa-ainesten ottamislupaa sekä kaivoslaissa tarkoitettua kullanhuuhdonta-, kaivos- ja malminetsintälupaa, luvan myöntävän viranomaisen on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettujen uhanalaisten lajien. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten lupaharkinnassa on otettu uhanalaiset lajit huomioon.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua maakunta-, yleis- tai asemakaavaa laadittaessa on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettujen uhanalaisten lajien.

77 §

Erityisesti suojeltavien eliölajien esiintymispaikkojen suojeleminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuhtana on ilmeinen.

Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu kielto tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Päätös on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä. Päätöksestä on lisäksi tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

Jos erityisesti suojeltavan eläinlajin esiintymispaikan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, voidaan 3 momentissa tarkoitettu päätös tehdä lajista riippuen enintään kymmeneksi vuodeksi.

Jos 3 momentissa tarkoitettulla päätöksellä määritelty erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikka on menettänyt merkityksensä lajin suotuisan suojelutason saavuttamiselle tai säilyttämiselle, voidaan esiintymispaikan suojelu lakkauttaa. Menettelystä on tällöin voimassa, mitä 3 momentissa säädetään.

78 §

Euroopan unionin tärkeinä pitämät eliölajit

Luontodirektiivin liitteessä IV a luetellut eläinlajit ja liitteessä IV b luetellut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Suomessa esiintyvät tiukkaa suojelua edellyttävät eliölajit määritellään valtioneuvoston asetuksella.

Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Sama koskee 71 §:ssä mainittuja riistalajeja.

Lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ja direktiivin liitteessä I lueteltujen lajien sekä luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kiellon voimaantuloon ja lakkauttamiseen sovelletaan 77 §:n 3 momenttia.

79 §

Uhanalaisten lajien elinympäristöjen hoito

Tässä luvussa tarkoitettujen uhanalaisten lajien elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta luvussa 4 säädetyn mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat lisäksi maanomistajan suostumuksella toteuttaa tarpeellisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä 78 §:ssä tarkoitettulla lisääntymis- ja levähdyspaikalla sekä 77 §:ssä tarkoitettulla erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikalla sen jälkeen, kun esiintymispaikan suojelusta on tehty 77 §:ssä tarkoitettu päätös.

80 §

Uusina tavattujen eliölajien suojelu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kieltää Suomessa uutena löydetyn tai tieteelle ennestään tuntemattoman eliölajin esiintymispaikan heikentämisen enintään kymmenen vuoden määräajaksi, mikäli se on kyseisen lajin tutkimisen ja säilymisen kannalta välttämätöntä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kielto tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt eliölajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Päätös on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä. Päätöksestä on lisäksi tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

81 §

Erityisesti suojeltavan eliölajin avustettu leviäminen

Erityisesti suojeltavan eliölajin yksilöitä tai niiden osia voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä siirtää niiden luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle valtion alueella, mikäli se on lajin säilyttämisen tai suotuisan suojelutason saavuttamisen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta välttämätöntä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan muulla kuin valtion alueella tehdä vain maanomistajan suostumuksella. Päätös edellyttää, että maanomistaja ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ovat sopineet toimenpiteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

82 §

Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin

Edellä 73 §:ssä säädetty eläinlajin rauhoitussäännökset eivät estä sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavatun rauhoitetun eläimen auttamista siten, kuin eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään.

83 §

Kuolleena tavattu rauhoitettu eläin

Kuolleena tavattua rauhoitettua eläintä ei saa ottaa haltuun. Sellainen eläin voidaan kuitenkin toimittaa valtion tutkimuslaitokselle tutkittavaksi kuolinsyyn ja tarttuvien eläintautien toteamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettulla eläimellä asianmukaisesti käsiteltynä on tieteellistä tai opetuksellista arvoa, se saadaan ottaa talteen ja ilman aiheutonta viivytystä luovuttaa Luonnontieteelliselle keskusmuseolle, muulle luonnontieteelliselle museolle tai laitokselle tai korkeakoululle, jonka on haettava hallussapitoon 89 §:ssä tarkoitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupa.

84 §

Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

Mitä 73 §:ssä ja 75 §:ssä säädetään, ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaista käyttämistä. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske 78 §:ssä tarkoitettuja Euroopan unionin tärkeinä pitämiä eliölajeja.

85 §

Poikkeaminen eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 73-75 ja 77-78 §:ssä tarkoitetuista eliölajien suojelua koskevista säännöksistä, jos poikkeus ei haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai sen saavuttamista.

Lintulajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen

- a) eläimistön ja kasviston suojelemiseksi;
- b) kansanterveyden sekä lentoturvallisuuden ja muun yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
- c) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;
- d) tutkimus- ja opetustarkoituksen, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksen ja näitä varten tapahtuvan kasvatuksen mahdollistamiseksi.

Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliölajien, lukuun ottamatta lintulajeja, osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen

- a) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi ja luontotyyppien säilyttämiseksi;
- b) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta;
- c) kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- d) näiden lajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistutustarkoituksessa ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi sallia määräaikaaisesti poiketa rauhoitetun lajin häiritsemiskiellosta maantieteellisesti rajatulla alueella, mikäli lajin runsaslukaisuudesta johtuen on todennäköistä, että lajin yksilöt aiheuttavat ennakoimattomasti kohdentuvaa, erityisen merkittävää vahinkoa viljelmille. Päätöksessä on osoitettava lajin muutonaikaiseen ruokailuun, levähtämiseen tai vastaavaan tarpeeseen riittävästi alueita.

Poikkeamispäätös annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Poikkeamispäätökseen voidaan liittää ehtoja. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai toimia, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos myönnetyn poikkeuksen kohteena oleva kiinteistö luovutetaan toiselle, on poikkeuspäätöksen siirtoa haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Poikkeuksen saaja vastaa kaikista päätökseen liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

Jos myönnettävällä poikkeuksella sallittavat toimenpiteet heikentävät eliölajin esiintymispaikkaa ja poikkeus on myönnetty muuhun tarkoitukseen kuin erityisen merkittävien vahinkojen tai terveyshaittojen estämiseksi, päätöksessä on veloitettava heikennyksen aiheuttaja 98 §:ssä tarkoitettuihin hyvittäviin toimenpiteisiin.

9 luku

Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

86 §

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan luvun 8 soveltamisalaan kuuluvien eliölajien, luonnonvaraisena Euroopan unionin jäsenmaissa esiintyviin lintulajeihin ja luontodirektiivin liitteissä IV lueteltujen Euroopan yhteisön tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin sekä neuvoston CITES-asetuksessa tarkoitettuihin eliölajeihin.

87 §

Eliölajien hallussapito, vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen

Rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön hallussapito, kuljetus, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi on kielletty. Sama koskee Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin ja jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella luonnonvaraisina esiintyviin lintulajeihin kuuluvia yksilöitä lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä lintudirektiivin liitteessä III lueteltuja lajeja.

Mitä 1 momentissa säädetään yksilöstä, soveltuu myös lajin yksilön osiin ja johdannaisiin.

Lisäksi on noudatettava, mitä neuvoston CITES-asetuksessa säädetään asetuksessa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien yksilöiden, niiden osien tai johdannaisten ostamisesta, myymisestä, ostajaksi tarjoutumisesta, myytäväksi tarjoamisesta, myyntitarkoituksessa hallussapidosta ja kuljettamisesta, kaupalliseen tarkoitukseen hankkimisesta tai siinä tarkoituksessa näytteille asettamisesta sekä käytöstä taloudellisessa hyötymistarkoituksessa sekä elävien yksilöiden siirrosta.

88 §

Eliölajien maahantuonti ja maastavienti

Rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisten maahantuonti ja maastavienti on kielletty.

Elävien päiväpetolintujen, pöttöjen ja jalohaukkojen maahantuonti on kielletty.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske Luonnontieteellisen keskusmuseon, yliopiston tai muun ympäristöministeriön asetuksella nimetyn tieteellisen tutkimuslaitoksen harjoittamaa tieteellisen kokoelman vaihtotoimintaa.

Lisäksi on noudatettava, mitä neuvoston CITES-asetuksessa säädetään siinä tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien yksilöiden, niiden osien tai johdannaisten maahantuonnista Euroopan yhteisön ulkopuolisista maista, edellä mainittuihin maihin maastaviennistä sekä jälleenviennistä ja kauttakuljetuksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvoston CITES-asetusta tiukemmista uhanalaisten lajien yksilöitä, osia ja niiden johdannaista koskevista tuontikielloista.

89 §

Poikkeukset eliölajien hallussapidon, vaihdannan, maahantuonnin ja maastaviennin kiellosta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää poikkeuksen 87 ja 88 §:ssä säädettyistä kielloista.

Lintujen ja Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin kuuluvien yksilöiden vaihdantaa koskeva poikkeus voidaan myöntää kuitenkin vain lajin tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistuttamistarkoituksessa ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen, edellyttäen, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, eikä poikkeus haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista.

90 §

Neuvoston CITES-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Euroopan unionin ulkopuolisista maista Suomeen tuotavat, Suomesta edellä mainittuihin maihin vietävät sekä unionin kautta kuljetettavat neuvoston CITES-asetuksessa tarkoitetut eläimet ja kasvit, niiden osat ja johdannaiset on tuotava maahan, vietävä maasta ja kauttakuljetettava hyväksytyjen rajatarkastusasemien kautta. Tulliviranomaisten on tarvittaessa ohjattava mainittujen yksilöiden, niiden osien ja johdannaisten kuljettaminen tullivalvonnassa hyväksytyille rajatarkastusasemalle.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin hyväksytyistä rajatarkastusasemista ja neuvoston CITES-asetuksen tarkemmasta täytäntöönpanosta.

10 luku

Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

91 §

Maisemanhoitoalueet

Luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisten arvojen suojelemiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa valtakunnallinen maisemanhoitoalue tai muu maisemanhoitoalue.

92 §

Maisemanhoitoalueen perustaminen

Valtakunnallisesti merkittävän maisemanhoitoalueen perustamisesta ja tarkoituksesta päättää ympäristöministeriö maakunnan liiton tai elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä.

Muusta maisemanhoitoalueesta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus rekisteröidyn paikallisen tai alueellisen yhdistyksen, kunnan tai maakunnan liiton esityksestä.

Maisemanhoitoalueille voidaan laatia hoito- ja käyttösuunnitelma. Maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelman antaa elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus. Valtakunnallisesti merkittävän maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta on pyydettävä ympäristöministeriön lausunto.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta saamelaiden kotiseutualueella tulee järjestää vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaiden perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoaineistoa. Perinteisen tiedon hankkimisessa ja hyödyntämisessä noudatetaan vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaatetta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin maisemanhoitoalueiden perustamisesta ja hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa noudatettavasta vuorovaikutuksellisesta menettelystä.

93 §

Maisemanhoitoaluetta koskevat määräykset

Perustamispäätökseen voidaan ottaa maiseman olennaisten piirteiden suojelemiseksi tarpeellisia määräyksiä ja suosituksia. Määräykset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen maisemanhoitoaluetta koskevista määräyksistä.

Maisemanhoitoaluetta koskevia rakennuslainsäädännön piiriin kuuluvia määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava.

94 §

Maisemanhoitoalueen lakkauttaminen

Mitä 92 §:ssä säädetään maisemanhoitoalueen perustamisesta, koskee soveltuvin osin vastaavasti sen lakkauttamista tai sitä koskevan päätöksen muuttamista.

Maisemanhoitoalue voidaan lakkauttaa tai sen suojelumääräyksiä lieventää, jos alueen maisema-arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

95 §

Luonnonmuistomerkit

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomeriksi.

Luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää valtion omistamalla alueella aluetta hallinnoiva viranomainen. Luonnonmuistomerkki on merkittävä selvästi havaittavalla tavalla.

Yksityisen omistamalla alueella olevan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella kunta. Kunnan on huolehdittava yksityisen omistamalla alueella olevan luonnonmuistomerkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla.

Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

96 §

Luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttaminen

Aluetta hallinnoiva viranomainen voi osittain tai kokonaan lakkauttaa 95 §:ssä tarkoitetun luonnonmuistomerkin rauhoituksen valtion omistamalla alueella, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Kunta voi yksityisen omistamalla alueella omistajan hakemuksesta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä osittain tai kokonaan lakkauttaa 95 §:ssä tarkoitetun luonnonmuistomerkin rauhoituksen ~~yksityisen omistamalla alueella~~, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Yksityisen alueen omistajan hakemuksesta on hankittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto. Jos asia on tullut vireille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

97 §

Kieltotaulut

Maa- tai vesialueelle ei saa pystyttää sellaista kulkemisen, maihinnousun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole lakiin nojautuvaa perustetta.

11 luku

Ekologisen kompensaation toteuttaminen

98 §

Hyvittävät toimenpiteet

Hyvittävillä toimenpiteillä korvataan luontotyyppille tai lajin elinympäristölle aiheutuva heikennys vähintään täysimääräisesti.

Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta, ja joilla

1) palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;

2) lisätään luontotyyppin tai lajin elinympäristön pinta-alaa; tai

3) parannetaan luontotyyppin tai lajin elinympäristön ekologista laatua.

Hyvittävänä toimenpiteenä voidaan pitää myös uhanalaisen luontotyyppin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvää suojelua (suojelehyvytys), jos suojelu

1) ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan ja

2) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin ennallistaminen tai kunnostaminen

99 §

Hyvittämisen kriteerit

Uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitetävä saman lajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvin toimenpitein.

Mikäli luonnontieteellisistä syistä heikennystä ei voida hyvittää samaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein, heikennys on hyvitetävä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein.

Hyvittävät toimenpiteet on toteutettava

1) samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla merialueella ja saman tai rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostumatyyppissä, jolla heikennys aiheutuu;

2) sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu;

3) viimeistään 3 vuoden kuluessa heikennyksen aiheuttamisesta, kun kyse on perustavista toimenpiteistä, ja jatkuen tarvittaessa 20 vuoden ajan, kun kyse on hoitotoimenpiteistä.

Suojelehyvytys on kuitenkin toteutettava ennen heikennystä.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvittävistä toimenpiteistä.

100 §

Suunnitelma hyvittävistä toimenpiteistä

Eliölajien elinympäristöille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämisestä on laadittava suunnitelma. Hyvittämissuunnitelmassa on esitettävä:

- 1) tiedot heikennettävästä alueesta, sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen heikennystä sekä arvio luonnonarvoille aiheutuvasta heikennyksestä;
 - 2) tiedot hyvittämiseen käytettävästä alueesta (hyvitysalue), sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen hyvittäviä toimenpiteitä;
 - 3) tiedot parannettavista luonnonarvoista, tavoiteltavasta tilasta sekä hyvittävistä toimenpiteistä, joilla luonnonarvojen parantaminen toteutetaan;
 - 4) aikataulu, jossa hyvittävät toimenpiteet suoritetaan;
 - 5) tiedot hyvittävien toimenpiteiden toteutumisen seurannasta ja siinä käytettävistä mittausmenetelmistä;
 - 6) arvio hyvittävien toimenpiteiden toteutumisen riskeistä ja suunnitelma niihin varautumisesta sekä vaihtoehtoisista toteutustavoista;
 - 7) tiedot perustavien toimenpiteiden käytännön toteuttajasta ja tämän pätevydestä tehtävään.
- Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvittämissuunnitelman sisällöstä.

101 §

Hyvittämiseen velvoittaminen

Myöntäessään 69 §:ssä ja 85 §:ssä tarkoitetun poikkeuksen sekä tehdessään päätöksen 62 §:n 1 momentin nojalla yksityisen luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta tai sen rauhoitussäännösten lieventämisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) vaadittavista hyvittämissuunnitelman mukaisista hyvittämistoimenpiteistä;
 - 2) määräajasta, jossa toimenpiteet on saatettava valmiiksi;
 - 3) hyvittämistoimenpiteiden toteuttamisen seurannasta ja sen raportoinnista viranomaiselle.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi vaihtoehtoisesti hyväksyä heikennyksen ennakkollisena hyvityksenä jäljempänä 103 §:ssä tarkoitetuilla toimenpiteillä tuotettavat luonnonarvot, jotka korvaavat luontotyypille tai lajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen.

Saamelaisten kotiseutualueella on ennen asian ratkaisemista hankittava Saamelaiskäräjiltä arvio siitä, miten ehdotettu hyvitys huomioi saamelaiskulttuurin suojan siinä saamelaisyhteisössä, jonka alueella heikentäminen tapahtuu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa tiedon hyvittämiseen velvoittamisesta ja ennakkollisesta hyvittämisestä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

102 §

Hyvityksen korvaavuuden toteaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa ympäristöministeriölle ja valtioneuvostolle lausunnon hyvittämissuunnitelman tai ennakkollisen hyvityksen riittävydestä, kun valtion muu luonnonsuojelualue lakkautetaan tai sen rauhoitussäännöksiä lievennetään.

103 §

Vapaaehtoinen luonnonarvojen tuottaminen

Maanomistaja voi vapaaehtoisesti tuottaa luonnonarvoja heikennysten hyvittämistarkoituksessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksyy maanomistajan hakemuksesta suunnitelman vapaaehtoisesta luonnonarvojen tuottamisesta. Suunnitelmaan sovelletaan, mitä 100 §:ssä säädetään hyvittämissuunnitelmasta.

Suunnitelman mukaisten perustavien toimenpiteiden toteutuksen jälkeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä.

Maanomistajan hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa tiedon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

Tuotettujen luonnonarvojen alueeseen ei sovelleta 67 §:ssä [suojellut luontotyypit] ja 77 §:ssä [erityisesti suojeltavat lajit] säädettyä ilman maanomistajan suostumusta.

104 §

Vapaaehtoinen heikennyksen hyvittäminen

Luonnonarvoja toiminnassaan heikentävä toimija (vapaaehtoinen hyvittäjä) voi vapaaehtoisesti hyvittää toiminnastaan luontotyyppille tai lajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen 103 §:ssä tarkoitetuilla toimenpiteillä.

Vapaaehtoisen hyvittäjän hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon hyvityksen korvaavuudesta edellyttäen, että hyvitysalueesta tehdään 105 §:ssä tarkoitettu rajauspäättös tai hyvitysalue perustetaan 48 §:ssä tarkoitetuksi luonnonsuojelualueeksi. Korvaavuus voi olla joko heikennystä vastaavaa tai sen ylittävää.

Vapaaehtoisen hyvittäjän hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa tiedon vapaaehtoisesta hyvittämisestä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

105 §

Hyvitysalueen rajauspäättös

Heikennyksen hyvittämiseen käytetyn hyvitysalueen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Kielto tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt hyvitysalueen rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

106 §

Poikkeaminen hyvittävän alueen suojelusta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 105 §:n 1 momentin [hyvittävän alueen rajauspäättöksen] kiellosta, jos suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Päätöksessä on velvoitettava heikennyksen aiheuttaja 98 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, joilla on hyvitetävä hyvitysalueella olevat ja hyvittämistoimenpiteillä tavoitellut luonnonarvot.

107 §

Hyvittämistietojen saatavuus

Jokaisella on oikeus saada tieto hyvittäviin toimenpiteisiin velvoittamisesta, tuotetuista luonnonarvoista ja niiden käyttämisestä ennakkollisena hyvityksenä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvasta rekisteristä.

108 §

Kustannusvastuu

Hyvittämiseen velvollinen, luonnonarvojen tuottaja ja vapaaehtoinen hyvittäjä vastaa kustannuksista, jotka aiheutuvat:

- 1) hyvittävien toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta;
- 2) viranomaiselle hyvittämissuunnitelman hyväksymisestä, rekisteriin merkitsemisestä.

Hyvittämiseen velvollinen ja vapaaehtoinen hyvittäjä vastaa lisäksi kustannuksista, jotka aiheutuvat:

- 1) hyvittämistoimenpiteiden toteuttamisen valvonnasta;
- 2) hyvittämistoimenpiteiden vaikuttavuuden seurannasta.

12 luku

Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

109 §

Alueiden hankinta valtiolle

Tämän lain 3 luvussa tarkoitettujen ohjelmien ja Natura 2000 –verkoston suojelun toteuttamiseksi tai olemassa olevan luonnonsuojelualueverkoston täydentämiseksi taikka muutoin luonnonsuojelutarkoituksessa voidaan hankkia alueita valtion omistukseen.

Suojelun toteuttamistapa on sovitettava suojelun tarkoituksen mukaan ja suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan hankintaan liittyviä tehtäviä. Alueiden hankintaan liittyvistä tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

110 §

Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen

Ympäristöministeriön on viipymättä ryhdyttävä toteuttamaan tämän lain 16 §:ssä tarkoitettua hyväksyttyä luonnonsuojeluohjelmaa. Toteuttamisjärjestystä harkittaessa on sen lisäksi, mitä edellä 109 §:n [Alueiden hankinta valtiolle] 2 momentissa säädetään, pyrittävä ottamaan huomioon suojeltavien arvojen merkittävyys ja niitä uhkaavat tekijät.

Ympäristöministeriö voi päättää luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta joltakin osin, jos alueen luonnonarvot ovat olennaisesti vähentyneet, jos suojelun tarkoitus ei merkittävästi vaarannu tai jos ohjelma estää tärkeän yleisen edun kannalta välttämättömän hankkeen toteuttamisen.

111 §

Omistajan oikeus vaatia lunastusta luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevan päätöksen jälkeen

Kun neljä vuotta on kulunut luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja päätös on saanut lainvoiman, luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvan alueen omistajalla on oikeus, jollei ohjelmaa ole hänen alueensa osalta toteutettu tai asiasta sovittu, vaatia alueen lunastamista. Vastaava oikeus on sellaisen alueen omistajalla, jonka suojelu valtioneuvoston Natura 2000 –ohjelman toteuttamista koskevan periaatepäätöksen mukaan on toteutettava luonnonsuojelulain keinoin, kun neljä vuotta on kulunut valtioneuvoston periaatepäätöksen antamisesta.

Lunastus pannaan vireille hakemalla Maanmittauslaitokselta määräystä lunastustoimitukseen.

112 §

Valtion korvausvelvollisuus

Jos 67 §:n 3 momentin [luontotyyppin rajauspäätös], 77 §:n 3 momentin [erityisesti suojeltavan lajin rajauspäätös], 78 §:n 3 momentissa [lintudirektiivin artiklan 4 kohdassa 2 ja liitteessä I sekä luontodirektiivin liitteessä II mainittujen lajein merkittävät esiintymispaikat] tai 80 §:n 2 momentin [uusina tavattujen eliölajien suojelu] nojalla tehdystä päätöksestä tai 78 §:n 2 momentissa [lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelu] taikka 68 §:n 2 momentissa [tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskielto] tai 74 §:n 1 momentissa [pesäpuiden suojelu] säädetystä kiellosta aiheutuu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle yksin tai yhdessä muiden tässä momentissa tarkoitettujen päätösten kanssa merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada valtiolta siitä täysi korvaus. Korvausvelvollisuus ei synny ennen kuin omistaja on 69 §:n [poikkeaminen luontotyyppien suojelusäännöksistä] tai 85 §:n [poikkeaminen eliölajien suojelua koskevista säännöksistä] nojalla hakenut lupaa poiketa kiellosta ja hakemus on hylätty. Jos on ilmeistä, ettei luvan myöntämiselle ole edellytyksiä, toimitus korvauksen määräämiseksi voidaan panna vireille ilman luvan hakemista.

Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 48 §:n 2 momentin nojalla tehnyt päätöksen luonnonsuojelualueen perustamisesta ja päätöksestä aiheutuu kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa, valtio on omistajan niin vaatiessa velvollinen korvaamaan haitan.

Jos korvauksesta tai suojelun muusta vaihtoehtoisesta toteuttamistavasta ei ole voitu sopia, toimitusta 1, 2 ja 5 momentissa tarkoitettujen korvausten määräämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta. Menettelystä ja korvausten määräämisestä säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977). Alueen käyttöoikeuden rajoituksesta on maksettava mainitun lain 95 §:n 1 momentissa säädetyn suuruista korkoa siitä päivästä, jolloin alueen omistaja on hakenut Maanmittauslaitokselta määräystä korvaustoimitukseen.

Jos 78 §:n 2 momentissa [lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ja heikentämisen kieltö] säädetystä kiellosta aiheutuvan merkityksellisen haitan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, korvaus voidaan määrätä lajista riippuen enintään kymmeneksi vuodeksi. Tämän jälkeen korvaus tulee määrätä pysyvästä haitasta, jos on todennäköistä, että lisääntymis- tai levähdyspaikka on pysyvä.

Jos viranomaisen 40 §:n 1 momentin [Natura] nojalla tekemä päätös lupa-asiassa tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 39 §:n [Naturaan vaikuttavan toimenpiteen kieltäminen tai rajoittaminen] alueella nojalla tekemä ilmoituksenvaraista toimenpidettä koskeva päätös rajoittaa kiinteistön käyttöä siten, että alueen omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle aiheutuu 1 momentissa tarkoitettuja seurauksia, eikä luvan myöntämiselle tai ilmoituksenvaraisen toimenpiteen toteuttamiselle olisi ollut muutoin estettä, valtio on vaadittaessa velvollinen korvaamaan haitan. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos haitta aiheutuu:

- 1) vesilaissa tarkoitettun luvan epäämisestä;
- 2) ympäristönsuojelulaissa tarkoitettun luvan epäämisestä;

3) kaivoslaissa tarkoitettua malminetsintälupaa, kaivoslupaa tai kullanhuuhdontalupaa koskevan asian ratkaisemisesta;

4) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa tarkoitettua lunastuslupan epäämisestä; taikka

5) valtiolle, kunnalle tai kuntayhtymälle.

Maankäyttö- ja rakennuslain ja maa-aineslain mukaisten lupien epäämisestä aiheutuvan haitan korvaamisesta säädetään erikseen. Metsälain 10 §:n mukaisen, metsien käyttöä koskevan erityisen velvoitteen kohtuullistamisesta säädetään metsälain 11 §:ssä.

113 §

Valtion lunastusoikeus

Valtioneuvostolla on oikeus luonnonsuojelualueen perustamista varten tai muutoin tässä laissa tarkoitettua suojelun toteuttamiseksi lunastaa kiinteää omaisuutta ja erityisiä oikeuksia siinä järjestyksessä kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään.

Lunastuslupa-asian voi ratkaista ympäristöministeriö, jos kysymys on alueesta, joka sisältyy lainvoimaiseen luonnonsuojeluohjelmaan tai kuuluu lainvoimaisen valtioneuvoston ehdotuksen mukaan Natura 2000 -verkostoon tämän lain nojalla toteutettavaksi tarkoitettuna kohteena. Ympäristöministeriö voi ratkaista lunastuslupa-asian siinäkin tapauksessa, että lunastuslupahakemuksen kohteena olevaan alueeseen sisältyy vähäisessä määrin luonnonsuojeluohjelman tai Natura 2000 -verkoston kohteen ulkopuolista aluetta. Mitä edellä tässä momentissa säädetään alueesta, sovelletaan tällaiseen alueeseen kohdistuvaan käyttöoikeuteen.

Ennen 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun lunastukseen ryhtymistä on, jos se on mahdollista ilman huomattavia vaikeuksia, neuvoteltava asiasta maanomistajan kanssa.

114 §

Korvausten jaksottaminen

Edellä 112 §:ssä tarkoitettua korvauksen maksatus voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vaatimuksesta jaksottaa enintään neljään vuotuiseseen maksuerään.

Maksuerille on maksettava 112 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkoa ensimmäisen korvauserän maksamisen jälkeiseltä ajalta.

115 §

Erinäisten päätösten maksuttomuus

Tämän lain nojalla annetut luonnonsuojelualueita, maisemanhoitoalueita ja luonnonmuistomerkkejä koskevat päätökset samoin kuin 67 [luontotyyppin rajauspäätös] §:n 3 momentin, 77 [erityisesti suojeltavan lajin rajauspäätös] §:n 3 momentin, 78 §:n 3 momentin, sekä 80 §:n [uusina tavattujen lajien suojelun rajauspäätös] nojalla annetut päätökset ovat maksuttomia. Muiden tässä laissa tarkoitettujen päätösten maksullisuuteen sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992), ellei maksullisuutta ole pidettävä kohtuuttomana.

13 luku

Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä muodostuu luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevista tiedoista. Tietojärjestelmää käytetään tämän lain soveltamiseen ja toimeenpanoon liittyvien tietojen hallintaan ja käsittelyyn, luonnonsuojelusuunnitteluun ja tämän lain mukaisen valvonnan toteuttamiseen sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyvään seurantaan, arviointiin ja tutkimukseen.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä koostuu tiedoista, jotka talletetaan tai on talletettu ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon (ylläpitäjät) ylläpitämiin tietojärjestelmiin, rekistereihin ja asianhallintajärjestelmiin. Tietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään lisäksi 117 §:ssä sekä vesilain 18 luvun 1 ja 2 §:ssä. Tietojen tallettaminen voidaan tehdä konekielisenä tiedonsiirtona teknisen rajapinnan kautta.

Ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo ovat luonnonsuojelun tietojärjestelmän rekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjät vastaavat omassa toiminnassaan luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetus, III luvussa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta sekä 5 artiklan 2 kohdassa, 24 ja 25 artiklassa ja 31–34 artiklassa säädettyistä rekisterinpitäjän tai 26 artiklassa säädettyistä yhteisrekisterinpitäjien velvollisuuksista ja vastuista.

Ympäristöministeriö vastaa luonnonsuojelun tietojärjestelmän sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettujen ylläpitäjien kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvia tietoja sisältävistä 2 momentissa tarkoitetuista tietojärjestelmistä ja rekistereistä, tiedonrakenteista sekä järjestelmien ylläpitoon liittyvistä viranomaisten tehtävistä.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmään talletettavat tiedot

Ympäristöministeriön on talletettava luonnonsuojelun tietojärjestelmään

1) tämän lain nojalla antamansa päätökset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

2) 62 § 2 momentissa [yksityisen suojelualueen lakkauttaminen] sekä 58 ja 92 §:ssä [luonnonsuojelualueen ja maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelmat] tarkoitetut lausunnot;

3) luonnonsuojelun seurannan järjestämiseen liittyvät tiedot ja kertomukset.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on talletettava tietojärjestelmään

1) tämän lain nojalla antamansa päätökset ja poikkeamiset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

2) 36 §:ssä [Natura-arvioinnista annettava lausunto] ja 117 §:ssä [aloite maisemanhoitoalueen perustamiseksi] tarkoitetut lausunnot ja aloitteet sekä 109 §:ssä tarkoitettuun alueiden hankintaan liittyvät asiakirjat.

Metsähallituksen on talletettava järjestelmään

3) tämän lain nojalla antamansa päätökset ja poikkeamiset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

4) 36 §:ssä tarkoitettu lausunto Natura-arvioinnista, 61 §:ssä tarkoitettu hakemus alueen liittämiseksi luonnonsuojelualueeseen sekä 109 §:ssä tarkoitettuun alueiden hankintaan liittyvät asiakirjat.

Ympäristöministeriö vastaa lisäksi 13, 14, 34 ja 40 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston päätösten ja lain 40 §:ssä tarkoitetun komission lausunnon tallettamisesta luonnonsuojelun tietojärjestelmään.

Luonnon monimuotoisuuden tilan seuranta toteuttavien viranomaisten ja 11 §:ssä mainittujen asiantuntijaviranomaisten on talletettava 19 §:ssä tarkoitetut luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot tietojärjestelmään. Seurantatietoja voivat tallettaa myös kyseisten viranomaisten hyväksymät muut tahot.

Kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tallettavaksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään, mikäli tietojen suora tallettaminen tietojärjestelmään ei ole mahdollista.

118 §

Tiedon laatu

Luonnonsuojelun tietojärjestelmän tietoja päivitetään tietojärjestelmän 116 §:n 2 momentissa mainittujen ylläpitäjien laissa säädettyjen velvoitteiden hoitamisen yhteydessä. Lisäksi tietoja voidaan päivittää mainituille ylläpitäjille toimitettujen tietojen perusteella. Tiedon tuottaja vastaa tiedon oikeellisuudesta.

Tietojärjestelmän ylläpitäjä vastaa siitä, että tietojärjestelmään merkitään tiedon laatua kuvaavat tiedot tiedon lähteestä ja tiedon hankkimisen ja tallettamisen ajankohdasta.

119 §

Tietojen luovuttaminen

Luonnonsuojelun tietojärjestelmään talletetut tiedot ovat ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/4/EY tarkoittamia julkisia ympäristötietoja, ellei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, voidaan tietojärjestelmän tietoja luovuttaa noudattaen, mitä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) säädetään.

Edellä 116 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitäjillä sekä Suomen Metsäkeskuksella, aluehallintovirastolla, kunnalla ja maakunnan liitolla, Suomen riistakeskuksella ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

120 §

Päätöksistä tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava tämän lain 67 [luontotyyppi] ja 77x §:ssä [erityisesti suojeltava laji] ja Metsähallituksen tämän lain 61 §:ssä tarkoitettu päätös tiedoksi julkisella kuulutuksella, ja tieto kuulutuksesta on julkaistava asianomaisessa kunnassa

kuntalain 108 §:ssä säädetyn mukaisesti. Päätökset on lisäksi tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

Ympäristöministeriön on annettava ehdotus edellä 34 §:ssä tarkoitetusta Natura 2000 -verkostoon kuuluvasta alueesta tiedoksi julkisella kuulutuksella ja tieto kuulutuksesta on julkaistava lisäksi asianomaisessa kunnassa kuntalain 108 §:n mukaisesti.

Ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen on julkaistava tämän lain nojalla antamansa päätökset internetin kautta. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää sijaintitietoja.

Jos 69 [Luontotyyppien suojelusta poikkeaminen tai 85 [lajisuojausta poikkeaminen] §:n mukainen lupa poikkeamiseen sovitetaan yhteen eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain mukaisesti, sovelletaan päätöksistä tiedottamiseen mainittua lakia.

14 luku

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

121 §

Valvonnan järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on järjestettävä tämän lain ja sen nojalla annettujen ja täytäntöön pantujen Euroopan unionin säännösten ja määräysten valvonta.

Metsähallitus suorittaa osaltaan valvontaa valtion luonnonsuojelualueilla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi.

122 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Luonnonsuojelun valvontaa suorittavalla viranomaisella tai sen määräämällä virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus tehtävänsä suorittamista varten:

1) saada salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömiä tietoja muilta viranomaisilta ja toiminnanharjoittajilta;

2) kulkea toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan;

3) tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa tarvittaessa näytteitä;

4) tarkkailla toimintaa ja sen vaikutuksia luontoon ja ympäristöön.

Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus saada jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteen saa tehdä kotirauhan piiriin tai pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa vain, jos se on välttämätöntä hengen, terveyden, omaisuuden tai luonnon suojelemiseksi.

123 §

Luontovahingon ehkäiseminen ja korjaaminen

Jos luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa ammatillista toimintaa tai joka tosiasiassa määrää tästä toiminnasta (toiminnanharjoittaja), tahallaan tai huolimattomuudesta

aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella toimenpiteellä tai laiminlyönnillä luontovahingon, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi.

Saatuana tiedon luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on, sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään, määrättävä haitan aiheuttanut toiminnanharjoittaja tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi sekä määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voi tehostaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Vireillepano-oikeuteen sovelletaan tämän lain 127 §:n 2 momenttia.

Tässä pykälässä tarkoitetun haitallisen vaikutuksen merkittävyys on arvioitava suhteessa asianomaisen luontotyypin tai lajin suojelun tasoon vahingontapaturmahetkellä sekä niiden tuottamiin palveluihin ja luonnolliseen uudistumiskykyyn. Haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä määrittävistä seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta luontovahinkoon, jonka ehkäisemisestä ja korjaamisesta säädetään ympäristönsuojelulaissa, vesilaissa tai geeniteknikkalaissa (377/1995).

124 §

Väliaikainen toimenpidekielto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi enintään kahdeksi vuodeksi kieltää 44 §:n 2 momentissa tarkoitetun alueen sellaisen käyttämisen, joka voi vaarantaa ne tarkoitusperät, joihin alueen suojelulla pyritään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Jos suojelu myöhemmin raukeaa tai luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta luovutaan 110 §:n 2 momentin nojalla ja alueen omistajalle on aiheutunut toimenpidekiellosta merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta korvaus.

Korvauksesta päättää hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

125 §

Toimenpidekielto alueilla, joilla lunastus on vireillä

Jos 113 §:n nojalla on myönnetty lupa alueen tai erityisen oikeuden lunastamiseen, ei alueella saa ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, joka voi vaarantaa lunastuksen tarkoituksen. Kielto on voimassa siitä alkaen, kun päätös myönnetystä lunastusluvasta on annettu tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle.

126 §

Pakkokeinot

Jos joku lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimeen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kieltää asianomaista jatkamasta tai toistamasta tekoa tai laiminlyöntiä ja sakon tai keskeyttämisen uhalla velvoittaa hänet määräajassa poistamaan oikeudenvastaisen

tilan tai korjaamaan laiminlyönnin taikka asettaa uhan, että tarpeelliset toimenpiteet teetetään asianomaisen kustannuksella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Uhkasakosta, teettämisuhasta ja keskeyttämisuhasta säädetään lisäksi uhkasakkolaissa (1113/1990).

127 §

Vireillepano-oikeus

Haittaa kärsivällä henkilöllä on oikeus saattaa 126 §:ssä tarkoitettu asia vireille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Sama oikeus on 132 §:n 3 momentissa tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan ja kunnalla.

128 §

Toiminta rikosasiassa

Edellä 121 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojelun valvontaviranomaisten tulee tehdä ilmoitus 129 §:ssä tarkoitettusta teosta tai laiminlyönnistä poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja.

129 §

Rangaistukset

Rangaistus ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1–4 §:ssä, ja rangaistus luonnonsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 48 luvun 5 ja 5 a §:ssä.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo tässä laissa olevaa tai sen nojalla luonnon suojelemiseksi annettua säännöstä tai määräystä taikka ostaa tai ottaa vastaan jotakin, mikä on saatu sellaista säännöstä tai määräystä rikkomalla,

2) ottaa haltuun, luovuttaa, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, myy, pitää myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi, tuo maahan tai vie maasta eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen 87 § 1 momentin tai 88 §:n 1 momentin säännösten vastaisesti taikka

3) tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta 88 §:n 2 momentissa tarkoitettussa Euroopan unionin asetuksessa tarkoitettun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen ilman mainitussa asetuksessa edellytettyä lupaa tai todistusta, tai jättää noudattamatta mainitussa luvassa tai todistuksessa asetettuja ehtoja, taikka

4) tuo maahan kolmannelle maasta tai vie maasta kolmanteen maahan 88 § 2 momentissa tarkoitettussa Euroopan yhteisön asetuksessa tarkoitettun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen muun kuin tämän lain nojalla hyväksytyn rajanylityspaikan kautta taikka jättää tekemättä mainitussa asetuksessa edellytetyn tuonti-ilmoituksen, taikka

5) ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi 88 §:n 2 momentissa tarkoitettun Euroopan yhteisön asetuksen liitteessä A tai B tarkoitettun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen mainitun asetuksen artiklan 8 vastaisesti,

on tuomittava, jollei teko ole luonnonsuojelurikoksena rangaistava, luonnonsuojelurikkomuksesta sakkoon.

Luonnonsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta hävittää oikeudettomasti 78 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikan taikka sitä heikentää.

Luonnonsuojelurikkomuksena ei pidetä leiriytymistä maastossa eikä moottorikäyttöisen ajoneuvon pysäyttämistä tai pysäköintiä maastossa tien välittömään läheisyyteen 54 tai 57 §:n nojalla määrätyn kiellon tai rajoituksen vastaisesti, jos kieltoa tai rajoitusta ei ole merkitty maastoon selvästi havaittavalla tavalla.

130 §

Menettämisseuraamus

Joka on syyllistynyt 129 §:ssä tarkoitettuun tekoon rikkomalla eläinlajin tai kasvilajin rauhoitusmääräyksiä, on tuomittava menettämään valtiolle se arvo, mikä rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana.

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista. Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain (39/1889) 10 luvussa.

131 §

Haltuunotto-oikeus

Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitetulla erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai ilmeisesti aiotaan käyttää vastoin luonnonsuojelualueella noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee luonnonsuojelualueelta luvattomasti pyydystettyjä eläimiä ja luvattomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueella on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

Lisäksi luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä metsästyslain 81 §:ssä ja kalastuslain 108 ja 109 §:ssä säädetään.

15 luku

Muutoksenhaku

132 §

Valitus tämän lain mukaisesta päätöksestä

Ympäristöministeriön 110 §:n 2 momentin [ls-ohjelmasta luopuminen] tai 113 §:n 2 momentin [lunastus] nojalla tekemään päätökseen sekä valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Ympäristöministeriön muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen sekä Metsähallituksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen ja kunnan viranomaisen 95 tai 96 §:n [luonnonmuistomerkin perustaminen ja lakkauttaminen] nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valitettaessa elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä toimivaltainen hallinto-oikeus on kuitenkin se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta alueesta sijaitsee.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta koskevista asioista valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla ja toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä. Lisäksi valitusoikeus on myös Saamelaiskäräjillä, mikäli päätös heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Muilta osin muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

133 §

Muutoksenhaku tukea tai avustusta koskevaan päätökseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 4 luvun mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

134 §

Valitus hallinto-oikeuden päätöksestä

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Valitusoikeudesta on voimassa, mitä 132 §:n 3 momentissa säädetään.

135 §

Valitus muun lain nojalla tehdystä päätöksestä

Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa muun lain mukaisesta luvan myöntämisestä tai suunnitelman hyväksymisestä koskevasta päätöksestä sillä perusteella, että päätös on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen.

16 luku

Voimaantulosäännökset

136 §

Siirtymäsäännös

Tällä lailla kumotaan 1 päivänä tammikuuta 1997 annettu luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Muussa laissa oleva viittaus kumottuun luonnonsuojelulakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa perustettujen luonnonsuojelualueiden perustamissäädökset ja -päätökset sekä niiden nojalla annetut rauhoitussäännökset ja -määräykset jäävät voimaan, ellei niitä ei erikseen muuteta tai kumota.

[Siirtymäsäännös täydentyy lausuntokierroksen jälkeen]

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx